

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: Η συμβολή των διαπροσωπικών σχέσεων στην αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας (Ηλίας Μογλενίδης, υπ. διδ. Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ)

/ [Πεμπτούσία](#)

A. Πρόλογος

Με το παρόν πόνημα επιχειρούμε την σκιαγράφηση της προσωπικότητας του εθνομάρτυρα αγίου Κοσμά του Αιτωλού [1]. Θα προσπαθήσουμε να τον παρατηρήσουμε από τη σκοπιά του ιεροκήρυκα και του παιδαγωγού [2]. Ταυτόχρονα παρουσιάζουμε την ιεραποστολική και μαρτυρική του μορφή, την συμβολή του στην αναθέρμανση της Εθνικής συνείδησης του Γένους των Ελλήνων, σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία το Ελληνικό Έθνος διήγαγε τις πλέον δυσχερείς καταστάσεις των μακροχρόνιων περιόδων της ιστορίας του [3].

Αναδείχθηκε ένας από τους μεγαλύτερους πρωτεργάτες του Γένους μας, οι οποίοι προετοίμασαν και εξασφάλισαν την απελευθέρωσή του. Άλλωστε, σκοπός της όλης ιεραποστολικής δραστηριότητας του Πατροκοσμά ήταν να προσφέρει «την εσωτερική - καρδιακή -απελευθέρωση του λαού, χωρίς την οποία καμία ελευθερία δεν έχει σημασία και αξία. Με αυτόν τον τρόπο, ο άγιος, επεδίωκε τον αναβαπτισμό του λαού στην Ορθόδοξη παράδοσή του, θέτοντας τα θεμέλια της νεώτερης ελληνικής κοινωνίας» [4].

Ο νεομάρτυρας [5], ισαπόστολος [6] και προφήτης [7] άγιος Κοσμάς [8] τον 18ο αιώνα [9] για χάρη της Εκκλησίας, πρόσφερε ακόμα και τον ίδιο του τον εαυτό [10]. Υπήρξε πολύπλευρη και πολυσχιδής προσωπικότητα, με ακαταμάχητες διαθέσεις αυτοπροσφοράς προς την Ορθόδοξη Εκκλησία και προς τον άνθρωπο. Με την πνευματικότητά και τους μακροχρόνιους αγώνες του συνετέλεσε στην αφύπνιση του σκλαβωμένου Ελληνικού Έθνους. Δικαίως, χαρακτηρίσθηκε ενσαρκωτής της αυθεντικής Ελληνορθόδοξης παράδοσης και πατέρας της εθνικής ενότητας. Άλλωστε, ο Κοσμάς αποτελεί μια προσωπικότητα, η οποία παραμένει πάντοτε ένα εξαιρετο παράδειγμα ορθόδοξης αγιότητας και αξιοζήλευτου παιδαγωγικού φρονήματος [11].

B. Εισαγωγή

Η μελέτη μας έρχεται ως απάντηση στην σημερινή κρίση των ανθρωπίνων σχέσεων αλλά και στα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου. Σύμφωνα πάντα με τον Κοσμά, οι διαπροσωπικές σχέσεις δεν συνιστούν έκφραση κοινωνικότητας. Στηρίζονται ουσιαστικά και έμπρακτα στην αγάπη, η οποία μεταφράζεται σε έργα εμπνεόμενα από τον προσωπικό σύνδεσμο και την προσωπική επικοινωνία με τον Χριστό. Κανένα άλλο σύστημα ή θεωρία δεν διαθέτει τον ακαταγώνιστο παράγοντα που ονομάζεται διαπροσωπικές σχέσεις, τον οποίον διαθέτει η Εκκλησία. Μόνο η Εκκλησία δύναται ικανή να διακανονίσει και να επηρεάσει κατά τον πλέον αριστοτεχνικό τρόπο τις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων. Η επικοινωνία, μέσω των στηριζόμενων στην αγάπη διαπροσωπικών σχέσεων, καθίσταται θεοειδής.

Ο άγιος Κοσμάς επικοινωνούσε με τον λαό του Θεού, αλλά και τις διάφορες κατηγορίες ανθρώπων μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων [12]. Το υψηλό επίπεδο της επικοινωνιακής του ικανότητας αποτελεί ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του. Αυτό, φαίνεται ξεκάθαρα μέσα από τις διάφορες διδαχές του και την ανταπόκριση σε αυτές των ακροατών. Το περιεχόμενο των διδαχών του, όπως διαφαίνεται από παιδαγωγικής πλευράς, αποτελεί το θεμέλιο και τη βάση της επικοινωνίας μέσω των οποίων εντάσσεται η καλλιέργεια προσωπικών σχέσεων του αγίου με τους ακροατές των ομιλιών του.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις έγιναν αντικείμενο μελέτης από την Παιδαγωγική Επιστήμη, την Ψυχολογία και την Κοινωνιολογία. Η ανάγκη για επικοινωνία αποτελεί επιτακτικό αίτημα για την ανθρώπινη ύπαρξη. Τελευταία, έχει διεισδύσει στην κοινωνία μας μια σοβαρή αρρώστια, η οποία προέρχεται από την Δύση και ονομάζεται Ναρκισιστικός Ατομικισμός. Ο άνθρωπος, δηλαδή, δύναται από μόνος του να καταφέρει τα πάντα χωρίς την βοήθεια του Θεού, πρωτίστως, αλλά και των συνανθρώπων του. Στις μέρες μας, γίνεται πολύς λόγος για άκρατο ατομικισμό. Η αλλοπρόσαλλη κοινωνία της ανασφάλειας, του εγωισμού και της φιλαυτίας, οδήγησε τον σύγχρονο άνθρωπο δέσμιο στην αμαρτία, στον φόβο και στις ενοχές [13].

Ο άνθρωπος θέλησε να απομακρυνθεί από την κοινωνία με τον Θεό. Ο τρόπος της συμπεριφοράς του, όμως, τον απομάκρυνε από την γνήσια δημιουργία, ενότητα και χαρά που είναι καταστάσεις, οι οποίες απορρέουν μόνο από την γνήσια επικοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Με αυτόν τον τρόπο, υπέστη τον πνευματικό θάνατο και την πνευματική κακοποίηση γενόμενος έρμαιο των παθών και των επιθυμιών του. Κατέστη, πλέον, ένας μοναχικός οδοιπόρος έχοντας στο σακί του τις τρεις ερωμένες του που είναι η φιλαργυρία, η φιληδονία και η φιλαυτία.

Γι' αυτό το λόγο, κοινωνία μακριά από το θέλημα του Θεού παρουσιάζει την εικόνα των κόκκων της άμμου, οι οποίοι αναρίθμητοι όντως συνυπάρχουν, χωρίς να έχουν όμως τίποτα το κοινό. Παρουσιάζονται παντελώς όμοιοι μεταξύ τους, τόσο, που θα περίμενε κανείς να αποτελούν ένα πλήρες συμπαγές σώμα. Και όμως, η ομοιότητα τους και η ταύτιση δεν γεννά την ενότητα. Έτσι, ακριβώς, είναι και η ανθρώπινη κοινωνία. Έχει την ενότητα των μελών της, αλλά στην πραγματικότητα η σύγχρονη κοινωνία είναι εντελώς διασπασμένη, ανταγωνιστική και κατακερματισμένη [14].

[Διαβάστε εδώ όλη την μελέτη](#)

Παραπομπές:

- 1. Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, 230 χρόνια από την Κοίμησή Του (1779-2009), Ανθολόγιο κειμένων για το βίο και το έργο του Αγίου, έκδ. Ιερά Μητρόπολις Αιτωλίας και Ακαρνανίας, Περιοδικό «Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός» 2010, σς. 8-272. Βλ. και Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος: Σεβ. Μητροπολίτου Αιτωλίας και Ακαρνανίας κ. Κοσμά: Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός. Ο Απόστολος του Ελληνικού Γένους. Εισαγωγικό κείμενο. Βλ. και Ιερά Μητρόπολις Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, Εγκόλπιον Ημερολόγιον 2014. Βλ. και Περιοδικό «Εφημέριος», έτος 63, τεύχ. 3, Μάρτιος 2014.**
- 2. Κων/νου Καβαρνού, Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, έκδ. «Ορθόδοξος Τύπος», Αθήνα 2014.**
- 3. Εμμ. Κουτσιαύτη, «Κοσμάς ο Αιτωλός ο Άγιος των σκλάβων», Κατάθεση τιμής στον Μητροπολίτη Σισανίου και Σιατίστης κ. Αντώνιο, έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης, Σιάτιστα 2004, σ. 424.**
- 4. Μεταλληνού Γεωργίου πρωτοπρ., «Η ταυτότητα του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού», Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, Προσφορά στην Εκκλησία και το Γένος, Πρακτικά Δ΄ Επιστημονικού Συνεδρίου, Ράχη 14.10.2000, Ράχη 2001, σ. 23. Βλ. και Γέροντος Μωϋσέως Αγιορείτου, Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και η Φιλοκαλική Αναγέννηση, Ανάλεκτα Πεμπτουσίας 2, 2η Επετειακή Έκδοση 2018, έκδ. Ινστιτούτο Έρευνας διάσωσης και προβολής πνευματικών και πολιτισμικών παραδόσεων «Άγιος Μάξιμος ο Γραικός», Αθήνα 2018, σ. 81.**
- 5. Χριστοδούλου Αρχ. Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ο φλογερός διδάσκαλος, έκδ. Χρυσοπηγή, Αθήνα 2011. Βλ. και Αρχιμ. Λ.Μ.Γ., Ο Γέροντας του σκλαβωμένου Γένους, Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, έκδ. «Ορθόδοξος Κυψέλη», Θεσσαλονίκη 2009, σ. 1. Βλ. και Χρ. Κρικώνα, «Κληρικοί Νεομάρτυρες και μάρτυρες», Πρακτικά Θεολογικού**

Συνεδρίου με θέμα: εις τιμήν και μνήμην των Νεομαρτύρων, έκδ. Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 272. Βλ. και Χρ. Κρικώνα, Η Ορθόδοξος Εκκλησία, πρωταγωνιστής της εθνεγερσίας του 1821, κληρικοί Νεομάρτυρες - Εθνομάρτυρες, έκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 99. Βλ. και Κ. Σαρδελή, Το Συναξάρι του Γένους, έκδ. Αρμός, Αθήνα 2000, σ. 250. Βλ. και Π. Πάσχου, Κοσμάς ο Αιτωλός, έκδ. Ακρίτας, Θεσσαλονίκη 1985. Βλ. και Επ. Αυγουστίνου Καντιώτη, Κοσμάς ο Αιτωλός, Έκδοσις ΙΑ΄ έκδ. «Σταυρός», Αθήναι 1998. Βλ. και Γ. Συντηλά, Κοσμάς ο Αιτωλός, ο διαφωτιστής του Γένους, Διακόσια Χρόνια από το μαρτυρικό θάνατό του (1779-1979), Ανάτυπο, περιοδικό «Θεσσαλική Εστία», Αθήνα 1979. Βλ. και «Ο Εθναπόστολος διαφωτιστής Κοσμάς ο Αιτωλός», Μακεδονία, 30/3/1980.

6. Οι Άγιοι μας, έκδ. Ιεράς Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας, Αθήνα, σ. 124. Βλ. και Σ. Πασχαλίδη, «Υμνοαγιολογικά στον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό», εν ΕΕΘΣΠΘ., ανάτυπο, τόμ. 7, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 157.

7. Στεργίου Σάκκου, «Ο βιβλικός χαρακτήρας των προφητειών του αγίου Κοσμά του Αιτωλού», Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου με θέμα: Σύναξις, Ευγένιος ο Αιτωλός και η εποχή του, (12-14 Οκτωβρίου 1984), έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Καρπενησίου, Αθήναι 1986, σ. 632. Βλ. και Μ. Τρίτου, Ομιλία για τον Πατρο- Κοσμά τον Αιτωλό, Ανάτυπο, έκδ. Συλλόγου Θερμίων Αθήνας «Θέρμιος Απόλλων», Αθήνα 1993, σ. 5. Βλ. και Μ. Τρίτου, Κοσμάς ο Αιτωλός. «Ο φωτιστής του Γένους, ο προφήτης», Πρακτικά Ημερίδας τοπικής ιστορίας και λαογραφίας με θέμα: «Πατρο-Κοσμάς ο Αιτωλός: το πέρασμά του Αγίου από το Ρουμλούκι», έκδ. Αρχιερατική Περιφέρεια Αλεξάνδρειας, Αλεξάνδρεια 2011, σ. 91. Βλ. και Μ. Τρίτου, Κοσμάς ο Αιτωλός ο φωτιστής του Γένους - ο Προφήτης, έκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2000, σ. 66. Βλ. και Γκανούλη Γεωργ., Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Εθναπόστολος. «Μακεδονικό Ημερολόγιο» 10 (1934), σ. 277. Βλ. και Κ. Χολέβα, «Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός ως πνευματικός πατέρας της επαναστάσεως», Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, 230 χρόνια από την κοίμησή του (1779-2009), έκδ. Ιερά Μητρόπολις Αιτωλίας και Ακαρνανίας, περιοδικό «Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός», 2010, σ. 141. Βλ. και Κοσμάς ο Αιτωλός, οι Προφητείες, έκδ. Εκδοτική Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1997, σ. 9. Βλ. και Λαζάρου Τσακιρίδη, «Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και οι προφητείες του», έκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1991.

8. Γ. Βρέλλη, Κοσμάς ο Αιτωλός, Γιάννινα 1980, σσ. 7-8. Βλ. και Μ. Τρίτου, οι κοινωνικές αντιλήψεις του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, Περιοδικό Ιεράς Μητροπόλεως Ελευθερουπόλεως «Άμβων Παγγαίου», έτος 8, τεύχ. 39,

Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2013, σ. 10. Βλ. και Πρωτ. Κων/νου Παπαθανασίου, «Ο Χριστός μας» στις διδαχές του Πατροκοσμά», περιοδικό Εφημέριος, έτος 63, τεύχ. 3, Μάρτιος 2014.

9. Π. Χρήστου, Το Άγιον Όρος, Θεσσαλονίκη 1987. Βλ. και Στ. Σωτηρίου, Πατροκοσμάς, ποτέ την Κυριακή, έκδ. Ψηφίδα, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 24.

10. Π. Χριστοπούλου, Τα λείψανα και το μοναστήρι Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές, Αθήνα 1987, σ. 3.

11. Παν. Παλλή, «Κοσμάς ο Αιτωλός, ο Άγιος της Εκκλησίας», Πρακτικά Α΄ Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με θέμα: Βόρειος Ήπειρος - Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, έκδ. Ιερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης, Αθήναι 1988, σ. 517.

12. Καλλιρόης Ακανθοπούλου, Η Παιδαγωγική επικοινωνία του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού μέσα από τις Διδαχές του, έκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2009.

13. Νικ. Ψαρουδάκη., «Το κατεστημένο υπό το φως του Χριστιανισμού», Β΄ Έκδοση, έκδ. Μήνυμα, Αθήνα 1976, σ. 108.

14. Αρχιμ. Καλλίστρατου Λυράκη, Διαπροσωπικά Σχέσεις, Έκδοσις Τέταρτη, Αθήναι 1995, σσ. 27-28.